

СТАНОВИЩЕ

на дисертация за придобиване на образователна и научна степен „доктор“

на тема :

„Стимулиране на когнитивно-поведенческа промяна при 6-7годишни деца с трудности в приобщаването към училищна среда“

Докторант: Мариана Б.Бачева

Изготвил : доц.д-р Русанка П.Манчева

Актуалността на дисертационната разработка се определя от значимостта на изследвания проблем. Ако в началото на своето обучение, при постъпване в училище, детето преживее неудовлетворение от присъствието си в училищната среда възможността за усвояване на учебния материал и социални умения остава твърде малка. Старта, на детето, в училище е началото на личния и социалния му път в реалния живот. Да се търсят възможности за научно обосноваване и създаване на подход за преодоляване на възникналите трудности е не само интересна за изследване, но и отговорна за разработване проблема. Докторантката доказва научна зрялост в това отношение като предлага и апробира „модел за когнитивна и поведенческа промяна“, насочен към приобщаване на деца с когнитивни и поведенчески затруднени към училищна среда.

Дисертацията има класически строеж, отговарящ на изискванията за написване на научна разработка и включва увод, теоретична част, изследователска програма и дизайн на модел за психологична подкрепа, както и резултати и ефекти от неговото прилагане в реална училищна среда.

Теоретичният анализ показва много добра информираност на докторантката по изследвания проблем. Това се потвърждава от умелото съчетание и анализ на идеи, по изследвания проблем, както на чуждестранни, така и на български автори. Стимулирането на когнитивната и поведенческата промяна е проблем, който не е нов за психологичната наука. Идеите на авторката, обаче, са насочени към конкретизиране значимостта на промяната и същевременно ефекта, от нея, за пълноценното функциониране на малката личност. За методологична основа е използвана теорията на Ж.Пиаже, която постоянно доказва своята значимост.

Истинската способност на докторантката да търси адаптивни стимули за психологично подпомагане на деца, срещащи трудности в приобщаването си към училищната, в това число учебна и ученическа среда, се показва в творческите и търсения, определящи насочеността на реализирания естествен експеримент. Знае се, че работата в реална среда е трудна и провокативна. Очакванията на родителите и

учителите винаги са насочени в положителна посока, но нейното постигане е плод на усилията, желанието и не на последно място на любовта към децата, която трябва да притежава изследователя. Мисля, че това в пълна сила се отнася за докторантката. Изборът на многообразни, по съдържание и насоченост, психологични похвати показва възможностите на докторант М.Бачева, да съчетава няколко психологични техники за постигането на една обща цел – психологично подпомагане за стимулиране на когнитивно-поведенческа промяна. Разработеният модел съдържа три етапа, включващи диагностика, психологично съпътстване и статистическа оценка на промяната, отнасяща се до нивото на когнитивните процеси и операции, самооценката, тревожността, емпатията, нивото на адаптация и социометричния статус на 6-7 годишни деца, разделени в две групи - експериментална и контролна. Използвани са арсенал от методи: анкетни карти, наблюдение, психологични въпросници, естествен експеримент, като е обоснована значимостта, на всеки от тях, за етапите на разработения „модел за когнитивна и поведенческа промяна“. Резултатите на всеки един от етапите са описани много подробно и пълно, което допълва значимостта на замисъла му. С изследователски ентузиазъм докторантката представя всяка подробност от процеса на работата си, предлагайки и насочеността на активността на изследваните лица на всяко занятие.

Онова, което засилва положителното възприемане на изследователските идеи и приложимостта на създадения „модел за когнитивна и поведенческа промяна“ е анализът на резултатите за проверка на еднородността в експерименталната и контролната група на констатиращо ниво (от статистическата процедура с U-тест на Ман-Уитни).

Подробно представеният анализ показва, че когнитивните и поведенчески трудности при 6-7 годишните деца, относно приобщаването им към училищна среда, могат успешно да бъдат преодолені *чрез стимулиране развитието на когнитивните процеси и операции, поведенческа промяна, повишаване на личностната самооценка, снижаване нивото на общата училищна тревожност, повишаване на емпатията, социалния статус и адаптацията им към училище.* Активното психологично съпътстване е формата за целенасоченото подпомагане на малките ученици в това. Тези заключения са значими за психологичната практика и могат успешно да бъдат използвани от училищните психолози в тяхната работа.

Установената ефективност, на предложения модел, е атестат за научната подготовка и изследователски умения на докторантката. Важен момент, в това, е и доказаната значимост на професионалните умения на психолога, както и значимостта на училищната култура за неговата приложимост.

Приносните моменти звучат убедително и отговарят на направените обобщения и заключения на резултатите. Използваните, за изготвяне на разработката, 336 източника (278 на кирилица и 58 на латиница) показват задълбочените търсения на докторантката.

Заключение: Представеният за обсъждане дисертационен труд съдържа богат теоретичен анализ, има безспорни научно-приложни резултати, които представляват значим принос в науката. Представената за обсъждане дисертация отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Дисертационната разработка е проверена с програма Advego Plagiatius и уникалността на текста е установена на 100%.

Представеният автореферат съответства на основните акценти в дисертацията.

Цялостното ми впечатление от дисертацията е положително, което ми дава основание да предложа на почитаемото научно жури да присъди на Мариана Б.Бачева образователната и научна степен “доктор” по професионално направление „Педагогическа и възрастова психология“.

Изготвил становището:

/доц.д-р. Р.Манчева/

17.08.2015 година

Благоевград